№ 35 (צווייטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.
BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז:
מאָנאַטלעך . . . . . 35 גראָשן
פערטל-יערלעך . . . . . 1.00 זל.
אין אויסלאַנד:
פערטל-יערלעך . . . . . 1 דאָלאַר
אַנאָנסן-פּרייז:
פאַר אַ פּעטיט-שורה אין טעקסט . 40 גראָשן
" " " פאַרן טעקסט . 20 "
" " " נאָכן טעקסט . 15 "
פאַרן אינהאַלט פון די אַנאָנסן איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטלעך.
די צייטונג מאָגט נישט קיין געשעפטס-כאַראַקטער און איז נישט אייסגערעכנט אויף פאַרדינסט.
אַדרעסע פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT",
Biała-Podl. ul. Pierackiego 15.
Skrz. poczt. 28.
Konto rozrach. № 3.

Biała-Podlaska, dnia 6 września 1935 r.
ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פ׳ תצא, תרצ״ה, 6 סעפּטעמבער.

יידישע פאַרזאַמלונג וועגן די וואַלן צום סיים

אויף דינסטאָג דעם 3-טן ד. ח. זענען סונאַנדערגעשיקט געוואָרן 130 איינלאַדונגען צו אָנגעזעענע יידן, פאָרשטייער פון אָרגאַניזאַציעס, איינפלוסרייכע פּערזאָנען וועגן באַטייליקן זיך אין אַ וואַל-פאַרזאַמלונג, גערופן דורכן היגן ב. ב. קאָמיטעט, מיטן אָנטייל פון סיים-קאַנדידאַט, פּרעזעס מירסקי.

דער טאָג-אָרדנונג פון דער וואַל-פאַרזאַמלונג האָט געהאַט 3 פונקטן:
1. דערעפענונג,
2. קאַנדידאַטן-רעדע פון ה׳ מירסקי,
3. פרייע פאָרשלאַגן.

פון די 130 איינגעלאַדענע זענען געקומען לערך 90, אַממערסטן עלטערע און אָנגעזעענע סוחרישע מענטשן. דער זאַל פון בירגער-קלוב איז געווען כמעט ווי פול באַזעצט.

צו דער באַשטימטער צייט עפנט דער פאָרזיצער, בירגערמייסטער אינזש. וואָלאָווסקי אַלס וויצע-פּרעזעס פון היגן ב. ב. קאָמיטעט, די פאַרזאַמלונג און בעט איבער די פאַרזאַמלטע פאַר דער נישט-אָנוועזנהייט פון פּרעזעס מירסקי, וועלכער איז, לויט די רייד פון בירגערמייסטער, טאַקע אמת קראַנק, נישט דיפּלאָמאַטיש. דעם סיים-קאַנדידאַט פאַרטרעט דער היגער לייטער פון די וואַלן דער ב. ב. סעקרעטאַר ה׳ ראָמאַנאָווסקי, וועמען דער בירגערמייסטער שטעלט פאָר פאַר די פאַרזאַמלטע.

אויפן פאָרשלאַג פון אינזש. וואָלאָווסקי ווערט אויסגעקליבן אַ פּרעזידיום פון די פאָלגנדע ה״ה: הרב אוטשען, ש. קאָליכשטיין, ד״ר געלבאַרד, ע. וויינבערגער, משה קאָוויץ, א. סוקנאָוו.

דעם פאָרזיץ פירט דער בירגערמייסטער, וועלכער ערטיילט דאָס וואָרט דעם לייטער פון די וואַלן אַלס פאַרטרעטער פון קראַנקן קאַנדידאַט.

ה׳ ראָמאַנאָווסקי הויבט אָן דערפון וואָס ער דאַנקט די פאַרזאַמלטע פאַר זייער צאָלרייכן באַטייליקן זיך אין דער פאַרזאַמלונג און פאַרזיכערט נאָך אַמאָל, אַז פּרעזעס מירסקי איז באמת קראַנק און קאָן נישט קומען. דער רעדנער רעדט אַרום פאַרשידענע מאָמענטן פון וואַלן און באַמערקט, אַז די איצטיקע וואַלן ענדערן כמעט די פיזיאָגנאָמיע פון דער גאַס, מען באַמערקט נישט קיין זידלערייען, קיין פוסטע צוזאָגעכצן און דעמאַגאָגיע. אָנשטאָט דעם וואָס די קאַנדידאַטן פלעגן דעם וויילער צוזאָגן אַ כּל און גאָרנישט מקיים געווען, זענען היינט יעדער סיים-קאַנדידאַט צו בלויז 4 ווערטער איינגעפאַסט אין איין זאַץ: Prawem Naczelnem dobro Państwa („דער הויפּט-געבאָט פון יעדן איז — דאָס גוט׳ס פון דער מלוכה״). און די היינטיקע סיים-קאַנדידאַטן גייען אונטערן לאָזונג: דורכן כּלל צום יחיד, דורכן יחיד צום כּלל.

סעקרעטאַר ראָמאַנאָווסקי [illegible] נאָך אַרום עטלעכע אַרטיקלען פון דער נייער קאָנסטיטוציע, ווו עס ווערן גאַראַנטירט בירגער-רעכט פאַר אַלע אָן אויסנאַם, און קומט צום אויספיר, אַז די ביאַלער יידישע באַפעלקערונג דאַרף זיין פאַראינטערעסירט צו נעמען אַ טעטיקן אָנטייל אין די וואַלן, כּדי נישט צו געבן די ענדעקעס די מעגלעכקייט צו שטאַרקן די אָפּאָזיציע קעגן דער היינטיקער רעגירונג.

דער רעדנער באַמערקט, אַז ער ווייסט (און וויל, אַז מיר זאָלן עס אויך וויסן) אַז די ענדעקעס וועלן זיין היינטיקע רעדע און די היינטיקע פאַרזאַמלונג אויסנוצן קעגן דער ריכטונג, וועלכע ער רעפּרעזענטירט, אָבער ער מאַכט זיך נישט דערפון, ווייל ער שטייט אויפן שטאַנדפונקט, אַז מען מוז די ענדעציע אויך ווייטער דושען (tępić) ווי ביז-איצט.

ער גיט איבער, אַז אין זיין באַזיץ געפינען אַ סך אויפרופן קעגן די יידן, אַרויסגעגעבן דורך דער רעכטער אָפּאָזיציע, און ער האָט זיך באַמיט, אַז זיי זאָלן אין גאַס נישט זיין. רעזומירנדיק דאָס אַלץ קומט ער צום אויספיר, אַז די פאַרזאַמלטע דאַרפן אַקטיוו מיטווירקן פאַר מירסקין, ווייל ער איז אַ היגער און קען די נויטן פון דעם קרייז, דערביי פאַרזיכערט ער, אַז דער סיים-קאַנדידאַט ווענדט זיך נישט באַטראַכטן אַלס ראָלניק צי אַלס פּריץ, נאָר אַלס פאָרשטייער פון גאַנצן קרייז, איינשליסנדיק דעם האַנדל.

צום סוף באַמערקט ער, אַז ער פערזענלעך איז שולדיק, וואָס מיט די יידן האָט מען זיך אַזוי שפּעט פאַרשטענדיקט, ווייל ערשטנס האָט ער געוווסט, אַז מיט די יידן וועט מען שטענדיק קאָנען זיך פאַרשטענדיקן, צווייטנס איז נישט געווען ביז איצט די מעגלעכקייט. גלייכצייטיק בעט ער איבער פאַר פאַרשידענע קאָמפּליקאַציעס, וואָס זענען איינגעגאַנגען צוליב זיין נישט קענען די וואָרט-פירער פון דער יידישער געזעלשאַפט (געשיכטע „תּרבות״ — רעד.). רופנדיק צו שטימען פאַר מירסקין און דאַנקנדיק נאָכאַמאָל פאַרן באַזוך, ענדיקט ער זיין רעדע.

דאָס וואָרט צו אַ דערגענצונג נעמט דער בירגערמייסטער וואָלאָווסקי, וועלכער גיט אָן צוויי מאָטיוון, פאַרוואָס די יידן דאַרפן אָנטיילנעמען אין די וואַלן: פּרעסטיזש און רעכט.

פּ ר ע ס ט י ז ש. עס איז אַ פראַגע פון מלוכה-פּרעסטיזש, אַז אין די וואַלן זאָלן זיך באַטייליקן וואָס מער בירגער, ווייל עס גייט נישט אין דעם, צי מירסקי וועט האָבן מיט טויזנט שטימען מער אָדער ווייניקער, ער וועט סיי ווי סיי געוויילט ווערן. עס גייט אין דעם, אַז אויסלאַנד זאָל זען, אַז הינטער דער איצטיקער רעגירונג שטייט דאָס גאַנצע לאַנד און דאָס שפּילט אַ גרויסע ראָל.

די יידן, אַלס שטאָטישער עלעמענט, דאַרפן מער ווי אַלע אַנדערע וויסן, וואָס הייסט מלוכה-פּרעסטיזש און מיטווירקן איהם צו הויבן.

ר ע כ ט. נישטאָ קיין רעכט אָן פליכטן און אויב מ׳וועט וויילן פון דעם קרייז מירסקין וועט ער באַטראַכטן אַלס זיין פליכט די אינטערעסן פון גאַנצן קרייז צו באַשיצן און יעדער וויילער וועט קאָנען האָבן די רעכט שוין ביי אים צו זוכן, אַלס זיין, דורך אים געוויילטער, סיים-קאַנדידאַט.

דער בירגערמייסטער באַמערקט, אַז ער באַטראַכט די איצט-פאַרזאַמלטע אַלס „עליטע״ פון דער יידישער געזעלשאַפט אין ביאַלע און צו זיי ווענדעט ער זיך, אַז זיי זאָלן באַאיינפלוסן די מאַסן לטובת אַ באַטייליקונג אין די זונטאָגדיקע וואַלן.

אין נאָמען פון פּרעזידיום שטעלט ער אָן אַנטשפּרעכנדע רעזאָלוציע, וועלכע רופט די יידישע באַפעלקערונג צו אַ מאַסנווייזן אָנטייל אין די וואַלן. די רעזאָלוציע ווערט איינשטימיק אָנגענומען.

עס ווערט אויך באַשלאָסן, אַז שבת זאָלן אין אַלע בתּי-מדרשים געהאַלטן ווערן רעדעס לטובת די וואַלן.

אויך דער ראַבינאַט וועט אַרויסלאָזן אַן אויפרוף צו דער יידישער באַפעלקערונג אָנטייל צו נעמען אין די וואַלן און שטימען פאַרן קאַנדידאַט מירסקי. דעם אויפרוף וועט רעדאַגירן דאָס פּרעזידיום פון דער פאַרזאַמלונג.

דאַנקנדיק די פאַרזאַמלטע אין נאָמען פון ב. ב.-קאָמיטעט און אין זיין נאָמען, שליסט דער בירגערמייסטער די פאַרזאַמלונג.

* * *

נאָך דער פאַרזאַמלונג האָט דער בירגערמייסטער דערקלערט דעם פאָרשטייער פון „ביאַלער וואָכנבלאַט״ ה׳ מיאָדעק, אַז ער באַדויערט זייער, וואָס פּרעזעס מירסקי איז קראַנק און האָט נישט געקאָנט אָנטיילנעמען אין דער פאַרזאַמלונג. ער דערקלערט אָבער אין קאַנדידאַטס נאָמען, אַז אַלס קולטורעלער מענטש, וועלכער האָט אַ סך יאָרן פאַרבראַכט אין אויסלאַנד, שטייט פּרעזעס מירסקי אויפן שטאַנדפונקט פון גלייכבאַרעכטיקונג פאַר אַלע, אָן אויסנאַם, בירגער און אין דער ריכטונג וועט ער ווידמען זיין טעטיקייט אַלס סיים-דעפּוטאַט.

ווי אַזוי שטימט מען?

אויב דו גייסט אין וואַל-לאָקאַל, נעם מיט דיינגם אַ דאָקומענט. אין דער וואַל-קאָמיסיע וועסטו באַקומען פון פאָרזיצער אַ קאָנווערט מיט אַ וואַל-צעטל מיטן שטעמפּל פון דער קאָמיסיע, אויפן וואַל-צעטל זענען אָפּגעדרוקט די נעמען פון די קאַנדידאַטן. גיי אַרונטער הינטערן פאָראַוואַן, וואָס געפינט זיך אין וואַל-לאָקאַל, כּדי קיינער זאָל נישט זען פאַר וועמען דו שטימסט. לייען איבער די נעמען פון די ה״ה: מירסקי, באַקאָן, זיעלינסקי און פּאָטאָצקי, און שרייב אַריין אַ פּאַסיקל אינם געדרוקטן קעסטעלע, וואָס געפינט זיך רעכטס אין דער זעלבער שורה נעבן נאָמען פון קאַנדידאַט, וועלכן דו ווילסט וויילן. מער ווי ביי 2 נעמען טאָר מען קיין פּאַסיקלעך נישט אַריינשטעלן, אַנדערש ווערט דער צעטל געפּסלט. לייג דערנאָך דעם וואַל-צעטל אין קאָנווערט און גיב עס דעם פאָרזיצער אין די הענט אַריין, וועלכער דאַרף אין דיין אָנוועזנהייט אַריינוואַרפן דעם קאָנווערט אין דער פאַר׳חתמעטער אורנע.

פּערזענלעכע דערקלערונג פון וויצע-בירגערמייסטער ה׳ יוליאַן אַבראַמאָוויטש

דער ביאַלער וויצע-בורמיסטרוש ה׳ יוליאַן אַבראַמאָוויטש האָט אונז צוגעשיקט מיט דער ביטע צו פאַרעפנטלעכן פאָלגנדע דערקלערונג:

אין נומער 265 פון וואַרשעווער „ראָבאָטניק״ א. ק. „די סאַנאַטאָרישע פאַלקאָזשעס זענען טעטיק״, איז פאַלש איבערגעגעבן געוואָרן אַ באַריכט פון אַ וואַל-פאַרזאַמלונג פון 25-טן פ. ח.

1, עס איז נישט אמת, אַז מיטגלידער פון „סטזשעלעץ״ אָדער פּ. אָ. וו. זאָלן האָבן אַרויסגעוואָרפן דעם ה׳ קופּינסקי. דאַקעגן האָבן דאָס געטון די אויפגערעגטע אַרבעטער און בעלי-מלאכות, וואָס זענען געזעסן נעבן דעם דאָזיקן הער. דערביי האָט קיינער דעם ה׳ קופּינסקי בשום אופן נישט געשלאָגן.

2. עס איז נישט אמת, אַז איך זאָל האָבן געברענגט אַ ספּעציעלע „באָיוווקע״ צו דער פאַרזאַמלונג, ווייל אַזעלכע עקזיסטירט בכלל נישט.

3. עס איז נישט אמת, אַז ה׳ קופּינסקי איז אַן אַלטער פּעאָוויאַק. מען טאָר נישט אָנרופן „פּעאָוויאַק״ דעם ערשטן בעסטן קרימינאַליסט. פאַר דעם האָט די „ראָבאָטניק״-רעדאַקציע געריכטלעך זיין פאַראַנטוואָרטלעך. אַלס אילוסטראַציע צום דאָזיקן עפּיטעט ברענג איך פאָלגענדן אויסצוג:

א) אורטייל פון היגן קרייז-געריכט פון 30 מערץ 1925 k. 86/25 פון אַרט. 532 — באַשטראָפט מיט 200 זל.

ב) אורטייל פון היגן קרייז-געריכט פון 16 מאַי 1926 u. k. 121/26 אַרט. 532 — 7 טעג אַרעסט.

ג) אורטייל פון 21 דעצ. 1927 183/27 אַרט. 59 — באַשטראָפט מיט 3 יאָר תּפיסה און באַגרענעצן די רעכט לויטן אַרט. 28—31. דאָס אַפּעלאַציע-געריכט פון 20 יוני 1928 האָט אים רעדוצירט ביז 1 יאָר תּפיסה. דעם דריטן פּראָצעס האָט ה׳ קופּינסקי געהאַט פאַר אויסנאַרן 2270 זל. ביי 3 אָרעמע פּויערים-פּראָלעטאַריער, וועלכע ער האָט צוגעזאָגט צו פאַרצעלירן... וואָראָניעץ. שיין זעט אויס דער „ראָבאָטניק״ מיט אַזאַ „טאָוואַושיש״...

דאַקעגן איז פון גאַנצן באַריכט נאָר אמת, אַז: 1) איך בין וויצע-בורמיסטרוש פון ביאַלע, 2) קאָמענדאַנט פון „סטזשעלעץ״-אָפּטיילונג, 3) אַ פּעאָוויאַק, און 4) אַז די פּאָליציי האָט אַרעסטירט די זיך אַוואַנטורירנד׳ע פּערזאָנען.

(—) י. אַבראַמאָוויטש.

נידערטרעכטיקייט

די געפּאַלנקייט און ‎ווייסע ברודיקע און ‏שווינדלעך איז פון לאַנג געווען אַן אַלגעמיין באַקאַנטער ענין און טראָץ די פּאָדערונגען פון פיל חברים האָבן מיר געהאַלטן פאַר נידריקער פון אונזער געזעלשאַפטלעכן און פּרעזענלעכן כּבוד צו רעאַגירן אויף די אַלע געמיינע פּאַשקווילן, פּלאַטקעס און סתם שווינערייען פון די פאַרשידענע פאַרשווינדלעך.

די לעצטע וואָך האָבן זיך שוין אָבער געוויסע נפשות איבערליציטירט זיך אַליין, איבערגעשטיגן אין — געמיינהייט. די מנוולים האָבן זיך גענומען צו דער שמוציקער פּראָוואָקאַטאָרישער מעטאָדע פון דערטראָגן, אונטערלעקן זיך צו געוויסע העכער-געשטעלטע פּערזאָנען, דינראַנגען זיי נישט-געשטויגענע, נישט-געפלויגענע מעשיות, געבן קאָמענטאַרן, לערנען פּשט-יידיש, געבן פאַלשע פּירושים, וואָס עס באַטייט אַזאַ אָדער אַנדער אויסדרוק, בכדי צו פּרווון ברענגען מענטשן אויף דער באַשולדיקונג-באַנק. די דאָזיקע נידערטרעכטיקע פאַרכעלעך האָבן זיך גענומען צו דער פּראָוואָקאַטאָרישער מלאכה פון דענונציאַציע און מסירה אין פולן זין פון וואָרט.

די פאַרכוואַטע גאַסן-ייִנגען וואָרנען מיר: אַוועק מיט די קרעציקע לאַפּעס, ווייל מיר וועלן נישט שוינען קיין שום פּאַרדינסטן, אַפילו נישט די דריישטאַקיקע פּראָצענטניק-פאַרדינסטלעך פון אַזעלכע עקלהאַפטע פאַרשווינדלעך, וואָס האָבן היינטיקע וואָך מיט זייער גרעגעצלאָזער געמיינהייט איבערגעשטיגן אַפילו די ערגסטע אייסוורפן.

אַזעלכע ייִנגען, וועלנדיק זיך אונטערלעקן צו זייטיקע מענטשן, גייען עס אַרום אין גאַס און מיט זייערע שמוציקע מאַרודעס טיילן זיי אָדער געמען צו — פּאַספּאָרטן, אַפּיניעס, שטראָפן א. א. וו.

מיר וועלן מער נישט פּרווון וועגן אַזעלכע אַנגעלעגנהייטן פּאָלעמיזירן, אָבער מיר וואָרנען די דאָזיקע נפשות, אַז מיר וועלן נישט פאַרשווייגן, אויב זיי וועלן אויך ווייטער פּרווון אַריינציען פון זייערע אומדערהערטע אינסינואַציעס, פאַרשידענע חשובע און אין דער זייט שטייענדע פּערזאָנען!

עס איז אונז באמת שווער געווען דאָס אויבנגעבראַכטע צו שרייבן; ס'איז פאַר אונז אַ גרויסער אומכּבוד צו פאַרנעמען זיך מיט אַזעלכע בריאים, אָבער עס איז אונזער פליכט, דאָס פאָדערט אין אונז די גאַנצע שטאָט און מיר טוען עס בלויז דאָס מאָל.

די אַלגעמיינע סימפּאַטיע, מיט וועלכע די ברייטסטע קרייזן פון דער ביאַלער יידישער באַפעלקערונג האָט אונז באַשאָנקען, אַדאַנק אונזער מוטיקן, ערלעכן קאַמף פאַר די יידישע אינטערעסן און נויטן, פאָדערט פון אונז, אַז מיר זאָלן אַזעלכע פאַרשווינדלעך איין מאָל געבן איבער די הענט און דאַן צוריק צוטרעטן מיטן זעלבן מוט, גלויבן און ערלעכקייט צו די ווייטערדיקע עטאַפּן פון אונזער אויפקלערונגס- און דערציונגס-אַרבעט, אַלס אָרגאַן פון ביאַלער יידנטום. יאָ, שוין נישט בלויז דער אָרגאַן פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע זענען מיר. מיר האָבן עס דערפילט פון די ברייטע כוואַליעס פון סימפּאַטיע, אָנערקענונג און איינגעגעבנהייט, מיט וועלכע די ביאַלער יידן האָבן אונז אַרומגערינגלט; מיר האָבן עס אַרויסגעפילט פון די וואַרעמע אָפּרופן אויף אַלע אונזערע ווענדונגען. און דערפאַר פילן מיר די גרויסע אחריות, וואָס ליגט אויף אונז אַלס די איינציקע טריבונע פונם ביאַלער יידנטום. פון דער הויך פון דער דאָזיקער טריבונע שיקן מיר אונזער שאַרפע וואָרנונג.

רעדאַקציע.

די שול-פאַרזאַמלונג אין דער קהלה

שבת דעם 31-טן אויגוסט, 9 אָוונט

לאַנג, זייער לאַנג האָבן זיך שוין אין ביאַלע נישט צוזאַמענגעטראָפן ביי איין טיש אַזויפיל מענטשן, פאַרשטייער פון אַלע ריכטונגען און איבערצייגונגען.

די שבתדיקע פאַרזאַמלונג איז געווען פאַר אונז אַ באַווייז, אַז די איניציאַטיוו וועלכע מיר האָבן אונטערגענומען האָט אָנגעטראָפן אויף אַ גוטן באָדן. ווייל, באמת, די שול-פראַגע איז ביים היינטיקן טאָג די וויכטיקסטע און אָנגעווייטיקסטע פראַגע פאַר די יידישע עלטערן בכלל און פאַר די ביאַלער עלטערן בפרט. עס איז דעריבער קיין שום וואונדער נישט, וואָס די פאַרזאַמלונג איז צאָלרייך באַזוכט געוואָרן און נאָכמער: די וואָס זענען געקומען זענען געווען פּינקטלעך, אַ זאַך, וואָס טרעפט כּמעט דאָס ערשטע מאָל אין ביאַלע.

די זאָרגן פאַר דער דערציונג פונם אונטערוואַקסנדן דור האָט צוגעצויגן אַלעמען. עס זענען געקומען אַלע יידישע לערער אין ביאַלע, אַ סך רעליגיעזע יידן, די וואָרט-פירער פון דער אגודה, די אַקטיווע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, די לעצטע מאָהיקאַנער פון יידישיסטישן לאַגער — אַלע זענען געווען, אַלע, וועמען יידישקייט און יידישע דערציהונג איז טייער.

דער ניוואָ פון דער פאַרזאַמלונג איז געווען אַ ווירדיקער און הויכער. די רעדנער, וואָס האָבן גענומען אַ וואָרט, זענען געווען דורכגעדרונגען מיט אַ געפיל פון פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דעם וואָס מען גייט שאַפן און יעדנס רעדע אָדער באַמערקונג איז דורך די פאַרזאַמלטע אויפגענומען געוואָרן מיטן פולן ערנסט. נאָך מער ווי ערנסט האָט מען אויפגענומען די פאָר ווערטער, וואָס זענען פשוט אָבער פון גאַנצן האַרצן אַרויסגעזאָגט געוואָרן דורך ה' אשר גאָלדשטיין, אַז זיין קינד קען גאָר קיין יידיש נישט, אָבער קען דערפאַר בעסער ווי אַ נעבוירענער קריסט זאָגן „פּאַציערזש". און בשעת מעשה האָבן מיר אַלע פאַרזאַמלטע געפילט דעם טעם פון דער „אַסימילאַציע", וואָס אונז דראָט.

ס'איז צו ווינטשן, אַז צו דער גאַנצער שול-אַקציע זאָל מען זיין באַהויכט מיט דעם ערנסט, מיט וועלכן עס איז געווען באַהויכט די ערשטע פאַרזאַמלונג וועגן גרינדן די שול.

* * *

שבת, 9.15 אָוונט, ביי דער אָנוועזנהייט פון די ה"ה: י. אַגרעס, י. אַראָנסקי, י. ביאַלער, ל. בלאַנקלעדער, יעקב גאָלדשטיין, מ. גאָלדבערג, ש. וויזענפעלד, ב. ווינאָגראַד, ד. ווייסמאַן, פּ. וויערניק, נ. וואָרעק, ש. ווישניע, ש. און ל. טאָכשניידער, יח. טייבלום, מ. לעבנבערג, י. לעווי, א. לוסטיקמאַן, מ. ליכטנשטיין, ש. ליבערמאַן, א. ליבערמאַן, ל. מיגדאַל, וו. נובאָוויטש, מ. נובאָוויטש, י. עדעלשטיין, ח. ל. עדעלשטיין, ב. פישמאַן, א. פייגנבוים, א. צעלניקער, מ. צעטינסקי, ג. קראַוויעץ, ד. קאַנטאָר, א. קאָן, י. א. ראָזנבוים, י. ראָזנצווייג, א. שיינבערג, י. שטראָמוואַסער, פּ. שפּיגל און אַנדערע, לערך 70 פּערזאָן, עפנט אין נאָמען פון דער איניציאַטיוו-קאָמיסיע צו גרינדן אין ביאַלע אַ יידישע פאָלקס-שול די פאַרזאַמלונג ה' חיים מיאָדעק, וועלכער לייגט פאָר אויסצוּוויילן אַלס פאָרזיצנדן פון דער פאַרזאַמלונג דעם ה' י. א. ראָזנבוים.

דער פאָרשלאָג ווערט איינשטימיק אָנגענומען און ה' ראָזנבוים נעמט איבער דעם פאָרזיץ און לאַדעט איין ה' מיאָדעק אַלס סעקרעטאַר פון דער היינטיקער פאַרזאַמלונג.

דער פאָרזיצער רעדט אַרום די טראַגישע לאַגע פון די ביאַלער עלטערן, וואָס ווילן געבן זייערע קינדער אַ יידיש נאַציאָנאַלע דערציונג און האָבן דערצו קיין מעגלעכקייט נישט, ווייל זיי האָבן ביז היינט נישט געהאַט קיין פאַרשטענדניש פאַר דער נאַציאָנאַלער דערציונג און געמיינט, אַז אַבי דאָס קינד וועט ענדיקן גימנאַזיע, וועט עס באַלד מיניסטער. ערשט איצט, זעענדיק וואָס עס ווערט פון זיי, באַגרייפט מען ווי וויכטיק עס איז, אַז זיי זאָלן ווייניקסטענס וויסן, אַז זיי זענען יידן און פאַר וואָס זיי ליידן. דער רעדנער באַמערקט, אַז אויב מען וועט איצט קיין שול נישט עפענען, וועט שוין קיינמאָל אין ביאַלע קיין יידישע שול נישט זיין, דאָס איז די לעצטע מעגלעכקייט און מען דאַרף זי נישט דורכלאָזן.

צו אַ ברייטערן רעפעראַט וועגן דער נויטווענדיקייט און רעאַליזאַציע-פּלאַן פון דער שול נעמט אַ וואָרט ה' וויזנפעלד. ער רעדט געגוי אַרום אַ פינאַנסיעלן פּלאַן ווי צו שאַפן די נויטיקע סומע. דער רעדנער מיינט, אַז די שול דאַרף נישט טראָגן קיין שום פּאַרטייאישן כאַראַקטער, נאָר דאַרף זיין אַ שטאָטישע יידישע פאָלקס-שול.

אין דער דיסקוסיע זאָגן זיך אַרויס אַ גאַנצע ריי רעדנער פון פאַרשידענע לאַגערן:

ה' א. צעלניקער זאָגט, אַז אַ שול דאַרף און מוז געשטיצט ווערן פון דער יידישער קהלה, ווייל דאָס דאַרף זיין דער אַלף פון איר נויטיקייט. ער אַלס מיטגליד פון דער קהלה-פאַרוואַלטונג זאָגט צו זיין פולע אונטערשטיצונג.

ה' נ. וואָרעק זאָגט, אַז ער ווערט רויט פאַר חרפה, וואָס ער איז אַ ביאַלער, בפרט נאָך דאַמאָלסט, ווען עס קומט אים אויס צו רעדן מיט מעזריטשער און בריסקער, מיט מענטשן פון שטעט, ווו ס'ווערן אויסגעהאַלטן פּראַכטיקע יידישע שולן און גימנאַזיעס. עס קאָנען אין אַלע שטעט עקזיסטירן יידישע שולן, ווען מען זאָל די דערציונגס-פראַגע אַוועקשטעלן צוגלייך מיט דער ברויט-פראַגע. ליידער איז ביי אונז די שול-פראַגע אַ פראַגע פון לוקסוס. אויך ער זאָגט צו זיין מיטאַרבעט און ווי ווייט-מעגלעכע אונטערשטיצונג.

ה' ל. מיגדאַל שלאָגט פאָר, אַז מען זאָל גרינדן אַ קאָמיטעט, וועלכער זאָל גלייך צוטרעטן צו ווערבירן 50 עלטערן וואָס וועלן זייערע קינדער אָפּגעבן אין דער יידישער פאָלקס-שול.

ה' פּ. וויערניק מיינט, אַז די ציונים, וואָס האָבן גערופן די פאַרזאַמלונג און גענומען די איניציאַטיוו, דאַרפן האָבן מוט צו זאָגן, אַז זיי ווילן גרינדן אַ תרבות-שול און נישט אָפּעררירן מיטן סתם-נאָמען „יידישע שול". וואָס שייך אים איז ער פאַר אַ יידיש-וועלטלעכע שול.

אין נאָמען פון דער איניציאַטיוו-קאָמיסיע ענטפערט ה' וויזנפעלד דעם רעדנער, אַז די ציונים האָבן נישט קיין שום באַוואָרענישן וועגן כאַראַקטער פון דער שול. בלויז איין באַדינג שטעלן זיי, אַז זי זאָל געבן אַ יידיש-נאַציאָנאַלע דערציונג.

ה' י. אַראָנסקי איז פאַר שאַפן אַ ציוניסטישע שול, ווייל וואָס ציוניסטיש איז יידיש. ער איז אויך פאַר מיגדאַלס פאָרשלאָג.

ה' א. שיינבערג מיינט, אַז מ'דאַרף אויסבעסערן דאָס אַלטע און צובראָכענע די תלמוד-תורה צו אַזאַ מצב, אַז זי זאָל אַנטשפּרעכן דעם גייסט פון דער צייט און די פאָדערונגען וואָס מיר שטעלן איר. (עס פאַלט אַ צווישנרוף: אין וואָס איז מיט דער שחיטה אין ת"ת? צי האָט מען נישט קיין אַנדער אָרט ווו צו שעכטן עופות, נאָר אין קעגנוואַרט פון איבער 100 קינדער? צי דאַרף מען זיי מאַכן בלוטדורשטיק?).

ה' י. לעווי זאָגט צו זיין פולע אונטערשטיצונג.

ה' מ. לעבנבערג איז פאַר שאַפן אַ קאָמיטעט פון 9 פּערזאָן, וועלכער זאָל צוזאַמען מיט דער איניציאַטיוו-קאָמיסיע פירן די ערשטע פאָרברייטונגס-אַרבעטן צום שאַפן די שול, דערביי באַמערקט ער, אַז די צאָלרייכע פאַרזאַמלונג איז גאָר אַ דאַנק דעם „ביאַלער וואָכנבלאַט".

ה' א. גאָלדשטיין דערציילט, אַז זיין קינד קען זייער גוט זאָגן „פּאַציערזש" און קען דערפאַר נישט קיין יידיש וואָרט און דאָס קאָן דינען אַלס באַווייז ווי עס איז נויטיק צו שאַפן אַ יידישע פאָלקס-שול.

ה' ד. ווייסמאַן באַגריסט הערציק די איניציאַטיוו צו שאַפן אַ יידישע שול און זאָגט, אַז אַלערערט שולן זענען ווערט אונטערגעשטיצט צו ווערן סיי דורך דעם מאַגיסטראַט און קהלה און סיי דורך יחידים. ער איז דערפאַר, אַז מען זאָל באַלד באַשטימען דעם אַרט שול, וואָס זאָל געשאַפן ווערן. ער באַמערקט אָבער, אַז אַפילו אַ י.ש.אָ.-שול וועט ער אויך שטיצן.

עס רעדן נאָך אַמאָל די ה"ה וויזנפעלד, ראָזנבוים, צעלניקער און אויפן פאָרשלאָג פון די ה"ה לעבנבערג און מיגדאַל ווערט באַשלאָסן צו שאַפן אַ קאָמיטעט פון 9 פּערזאָן. מען לייגט פאָר פאָלגנדע 9 פּערזאָן: י. גאָלדשטיין, ב. ווינאָגראַד, ח. קאַשטעמאַכער, מ. לעבנבערג, א. צעלניקער, ש. וויזנפעלד, מ. גאָלדבערג, ל. מיגדאַל און ל. בלאַנקלעדער, וועלכע ווערן אויסגעוויילט איינשטימיק.

אויפן פאָרשלאָג פון ה' ווינאָגראַד ווערט איינשטימיק באַשלאָסן, אַז די שול וואָס מען גייט גרינדן זאָל זיין פון דעם טיפּ שולן, וועלכע זענען אָנגעשלאָסן אין „שול-קולט"-צענטראַלע אין וואַרשע.

11.30 אָוונט שליסט דער פאָרזיצער די פאַרזאַמלונג, באַשטימענדיק די ערשטע זיצונג פון ניי-געשאַפענעם שול-קאָמיטעט אויף מאָנטאָג דעם 2-טן ד. ח. אין לאָקאַל פון דער גמינע.

ערשטע זיצונג פון קאָמיטעט וועגן גרינדן אַ יידישע פאָלקס-שול אין ביאַלע-פּאָדל.

מאָנטאָג דעם 2-טן סעפּט. 8.30 אָוונט אין לאָקאַל פון דער קהלה, ביי דער אָנוועזנהייט פון די ה"ה: י. א. ראָזנבוים, מ. לעבנבערג, ש. וויזנפעלד, ב. ווינאָגראַד, ח. מיאָדעק, י. אַראָנסקי ל. מיגדאַל, מ. האָפּער, מ. גאָלדבערג און י. גאָלדשטיין קומט פאָר די קאָנסטיטואירנדע זיצונג פון קאָמיטעט.

אויפן טאָג-אָרדנונג:

1) קאָנסטיטואירונג פון קאָמיטעט.

2) אַרבעטס-פּראָגראַם.

עס ווערט באַשלאָסן:

1) דער קאָמיטעט טיילט אויס פון זיך אַ פּרעזידיום, אין וועלכן עס גייען אַריין די ה"ה: ראָזנבוים — פאָרזיצער, מ. האָפּער און ל. מיגדאַל — וויצע-פאָרזיצערס, ח. מיאָדעק — סעקרעטאַר און ב. ווינאָגראַד, אַלס קאַסיר די פּאַיען-באַנק אין ביאַלע.

2) נאָך אַ לענגערער דיסקוסיע, אין וועלכער ס'נעמען אָנטייל כּמעט אַלע אָנוועזנדע, ווערט באַשלאָסן איבערגעבן דעם פּרעזידיום אויסצואַרבעטן ביז מאָנטאָג דעם 9-טן ד. ח. אַ גענויעם אַרבעט- און פינאַנס-פּלאַן פאַרן קאָמיטעט.

עס ווערט אויך באַשלאָסן צו ווענדן זיך קיין וואַרשע צו דער צענטראַלע פון „שול-קולט" וועגן לעגאַליזירן אויפן נאָמען פון פאָלגנדע 7 פּערזאָן: ראָזנבוים, ווינאָגראַד, גאָלדשטיין, האָפּער, לעבנבערג, מיגדאַל, מיאָדעק אַלס גרינדער — אַ „שול-קולט"-שול אין ביאַלע.

די נעכסטע פּרעזידיום-זיצונג — ווי נאָר ס'וועט אָנקומען ענטפער פון וואַרשע.

עמ-קאַ.

אויפקלערונג פון „צעקאַבע“ וועגן די פעקלעך פון אַמעריקע

צו דער רעדאַקציע
„ביאַלער וואָכנבלאַט“!

חשובע רעדאַקציע!

אין איינעם פון די לעצטע נומערן פון אייער צייטונג איז געווען אַ נאָטיץ וועגן די קליידער־פעקלעך פון אַמעריקע פאַר די אָרעמע קרובים אין פוילן. די דאָזיקע נאָטיץ קריטיקירט די האַנדלונג פון דער פירמע אין אַמעריקע, וועלכע איז באַפולמעכטיקט געוואָרן פון אונז אָנצונעמען אַזעלכע פעקלעך.

הגם מיר האַלטן, אַז אייער איר, חשובע רעדאַקציע, האָט אָפּגעדרוקט אַזאַ נאָטיץ, האָט איר זיך געדאַרפט ווענדן צו אונז דירעקט, כדי צו באַקומען אויספירלעכע אינפאָרמאַציעס, האַלטן מיר דאָך פאַר נויטיק אויפצוקלערן אייך פאָלגנדעס:

1) די געז. „צעקאַבע“ איז צוגעטרעטן צו פאַרנעמען זיך מיט דער אַקציע צו פאַרלייכטערן דאָס איבערשיקן פעקלעך מיט גענוצטע זאַכן פון אויסלאַנד צו די קרובים קיין פוילן, אויף דער אויסדריקלעכער בקשה און ווענדונג פון דער פעדעראַציע פון די פוילישע יידן אין אַמעריקע.

אויפן געביט פון פאַרמיטלען ביים איבערשיקן פעקלעך זענען אין אַמעריקע, מיט עטלעכע יאָר צוריק, טעטיק געווען צענדליקער „קאַנטאָרן“, וועלכע האָבן לסוף אָנגעוועצט, באַנקראָטירט און מיאוס אָפּגענאַרט די פערזאָנען. אַלס אילוסטראַציע קאָן דינען דער פאַקט, וואָס ביים היינטיקן טאָג ליגן אין גדיניע שוין זינט 4 יאָר טויזנטער פעקלעך, וואָס קאָנען נישט אַרויסגעשיקט ווערן צו די אַדרעסאַטן צוליב דעם, וואָס די זומעריקאַנער „קאַנטאָרן“ האָבן פאַרכאַפּט דאָס געלט, וואָס איז נויטיק אויף פּאָסטפּאָרטאָ פון גדיניע צו די ערטער, ווו די אַדרעסאַטן וווינען.

כדי צו באַקעמפן די דאָזיקע הפקרות, האָט די פעדעראַציע פון די פוילישע יידן אונז געבעטן, אַז מיר זאָלן זיך פאַראינטערעסירן מיט דער דאָזיקער אַקציע און אונז גלייכצייטיק רעקאָמענדירט די פירמע „פּאָליש אַנטלאַנטיק שיפּ־קאָמפּ“ אַלס איינע פון די סאָלידסטע פירמעס, וועלכע זאָל אָננעמען די פעקלעך אין אַמעריקע. וועגן דער דאָזיקער פראַגע האָט די פעדעראַציע פאַר עפנטלעכט איינציקע דערקלערונגען אין דער אַמעריקאַנער פּרעסע („דער טאָג“ פון 27 אַפּריל 1934), אין וועלכע עס ווערט ברייט אַרומגערעדט די נויטווענדיקייט פון קאָנצענטרירן די אַרבעט אין איין שטעל און עס ווערט פאַרגעלייגט צו שיקן די פעקלעך נאָר צו דער „פּאָליש־שיפּ־קאָמפּ“. אַלס באַווייז פון אָנערקענונג פאַר דער דאָזיקער פירמע אויך מצד׳עם פוילישן קאָנסולאַט אין אַמעריקע, איז אויך צו זען פון די בריוו, אין וועלכע דער פוילישער קאָנסול דריקט אויס זיין צופרידנקייט מיט דער אַרבעט פון דער דאָזיקער פירמע.

2) דער אָפּצאָל פאַר איבערשיקן די פעקלעך באַטרעפט 15 סענט פאַר אַ פונט, ד. ה. אַזוי פיל, וויפל עס קאָסט איבערשיקן אַ פעקל דורך דער פּאָסט. דער דאָזיקער פרייז איז עפנטלעך יעדן איינציקן באַקאַנט און די פרייזן־קאַלקולאַציע אַנטשפּרעכט די קאָסטן, וועלכע זענען פאַרבונדן מיט דער עקספּעדיציע פון די פעקלעך.

ביז איצט זענען שוין איבערגעשיקט געוואָרן דורך דער פירמע צענדליקער טויזנטער פעקלעך און אַלץ איז געווען אין פולער אָרדנונג און צו דער פולסטער צופרידנקייט פון די אָפּשיקערס און אָננעמער. אויף דעם זאָגן עדות די פילע דאַנק־בריוו, וועלכע ווערן דערהאַלטן.

3) קיין אָנקלאַגעס קעגן דער דערמאָנטער פירמע האָבן מיר נישט באַקומען.

איבער אַלעם אויבנדערמאָנטן איז דאָ אַ פולער גרונט צו דער השערה, אַז די געדרוקטע אין אייער צייטונג בריוו פון דער אַמעריקאַנער פרוי צו איר קרוב איז אינספּירירט פון די פערזאָנען און קאָנקורענט־פירמעס, וועלכע זענען זעלבסטפאַרשטענדלעך נישט צופרידן פון דעם, וואָס דאָס איבערשיקן פעקלעך איז רעגולירט געוואָרן אויפן דערמאָנטן אופן. די דאָזיקע פערזאָנען קאָנען זיך, ווייזט אויס, נישט באַרויקן און פּרוּוון זיך ווייטער דורך ביליקער קאָנקורענץ־שמוץ אַריינצוברענגען אַ כאַאָס און אומאָרדנונג, נישט אָנווייזנדיק, אגב, קיין קאָנקרעטע פאַקטן פון אומריכטיקע האַנדלונגען מצד דער פירמע.

די דאָזיקע השערה שטיצט זיך אויף דעם פאַקט, וואָס דעמזעלבן בריוו מיט דעמזעלבן אינהאַלט איז אַריינגעשיקט געוואָרן אויך צו אַנדערע אַדרעסאַטן, ווי למשל, קיין טשעכאַנאָוויעץ. די בריוו ווערן אַרויסגעשיקט אפילו אין קאָפּערטן פון די „קאַנטאָרן“, וואָס ווילן זיך פאַרנעמען מיטן אַרויסשיקן פעקלעך...

4) כדי אויסצופאָרשן דעם יסוד פון דער אָנקלאַגע, בעטן מיר אייך אומבאַדינגט אַרויסצופאָדערן פון דער פרוי אידעס קאַץ, וועלכע האָט איבערגעגעבן דעם בריוו צום פאַרעפנטלעכן, דעם גענויען אַדרעס פון איר קרוב אין אַמעריקע, וועלכער האָט דעם בריוו מיט די אַלע פאַקטן געשריבן. נאָכן דערהאַלטן דעם דערמאָנטן אַדרעס, וועלן מיר פאַראָרדנען אַ גענויע פעסטשטעלונג פון דער געמאַכטער אָנקלאַגע.

מיט אַכטונג

פאַרן פּרעזידיום פון „צעקאַבע“

(אונטערשריפט)

מיר דרוקן דעם גאַנצן בריוו פון געז. „צעקאַבע“ און האַלטן פאַר נויטיק צו באַמערקן, אַז די קאַנטאָר, וועלכע האָט באַזאָרגט דעם בריוו קיין ביאַלע, געפינט זיך אין אַמעריקע אויף פאָלגנדן אַדרעס:

Biuro Turystyczne „Eringer“ Szyfskarty i przesyłka pieniędzy. Notarjusz publiczny. 219 Bzones str. New-York.

די רעדאַקציע.

„בית־לחם“־קאָמיטעט ביי דער ייד׳ שער קהלה אין ביאַלע

אויפרוף

וועגן דער ימים־נוראים־אַקציע

שרעקלעכער דלות, נויט און הונגער הערשן אין הונדערטער בכבודיקע יידישע, בעל־הבתישע הייזער ביי אונז אין שטאָט. דער גרויזאַמער ווירטשאַפטלעכער קריזיס האָט שוין פולשטענדיק אונטערגעגראָבן די עקזיסטענץ פון דעם אומגליקלעכן יידישן סוחר, קליינהענדלער, האַנטווערקער און אַרבעטער, וועלכער הונגערט צוזאַמען מיט זיינע אָרעמע קינדער, נישט האָבנדיק אפילו קיין שטיקל טרוקן ברויט.

די איבערגעגעבענע עסקנים פון דער געזעלשאַפט „בית לחם“ ווענדן זיך דעריבער איצט צו דער ביאַלער יידישער באַפעלקערונג מיט אַ הייסן רוף צו שטיצן איצט מיט אַ ברייטער האַנט דעם קאָמיטעט. מען טאָר נישט באַגנוגענען זיך מיט געבן פרייטאָג־צו־נאַכטס אַ קליין שטיקל ברויט אָדער חלה. מיר דאַרפן דאָך שטילן דעם הונגער פון אַזוי פיל הונדערטער נפשות!

עס איז דעריבער דער הייליקער חוב פון יעדן ייד און באַזונדערס פון יעדער יידישער פרוי, אַז זי זאָל געבן אַ גרויסע חלה פאַרן „בית לחם“, פרייטאָג־צו־נאַכטס. באַזונדערס איז די פליכט פון יעדן איינציקן צו פאַרשרייבן זיך אין קאָמיטעט און גיין פרייטאָג זאַמלען די פאַרציעס.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן דערנענטערן זיך פון די ימים נוראים ווענדן מיר זיך ספּעציעל צו דער גאַנצער באַפעלקערונג און אויך צו אייך, אונזערע ביאַלער ברידער אויף דער גאַנצער וועלט, אַז זיי זאָלן זען העלפן אונז שאַפן אַ גרעסערן סכום געלט, בכדי מיר זאָלן קאָנען באַזאָרגן כאָטש מיט ברויט אַלע אָרעמע נויטבאַדערפטיקע און בעיקר זיי בכבודיק ייזן. קיינער וועט נישט יוצא זיין אין די דאָזיקע הייליקע טעג, אויב ער וועט נישט געבן זיין באַשטייער צו דער דאָזיקער גרויסער אַקציע, צו שטילן דעם הונגער פון אָרעמע ברידער און שוועסטער.

זאָל דאָס געווין, דאָס יאָמערן פון הונדערטער קינדער נאָך אַ שטיקל ברויט דערגיין צו אייערע אויערן!

דער קאָמיטעט.

הילפס־אַקציע

צו דער ימים־נוראים־אַקציע

פון „בית־לחם“־קאָמיטעט.

ה׳ זלמן זאַק, חיים שמחה באַרלאַט, אַבוש ראָזנבלום, אביגדור ריכטער, הערש יצחק גראָבמאַן שפענדן צוזאַמען 50 קילאָ ברויט (10 זל.) און רופן נאָכצוטון זייער ביישפּיל די ה״ה:

הרב משה אוטשען, שמאי קאַליכשטיין חיים לוי רובינשטיין, מרדכי יוסף גאָלדשטיין, שמעון ליכטנשטיין, יצחק בערמאַן, מאיר אָרלאַנסקי, אברהם קאַליכשטיין, קלמן שיינבערג, מרדכי איידלסבערג, יקיר כהן־צדק, בנימין כהן, דוד וויסמאַן, איזיק שיינבערג, משה חיים ווינפעלד, יצחק לעווי, שמואל אייזיק דזיענטשאָל, חיים ליבערמאַן, ישעיה׳ בלומענקראַנץ, אברהם אָרלאַנסקי, יצחק פּיזשיק, וואָלף גאָלדשטיין, מאיר יוד, יעקב פּאָלאָנעצקי, שמואל רובינשטיין, לייב וויינטרויב, משה קאַוועַ, חנינא קאַשעמאַכער, מיכאַש האָפער, שמואל שוואַרץ, דיר. פינקלהויז, אליה׳ מרדכי סוקנאָוו, אברהם גאָלדשמיד, אליעזר צעלניקער, שלמה פישמאַן, דוד קאָהן, יוסף בראָדאַטש, יעקב פליכטנרייך, נטע אַלטביר, יעקב קאָרנבלום, יעקב קאַוועַ, איסר לוסטיקמאַן, הענעך יאַרניצקי, יצחק גאָלדשטיין, הערצל טשאַרנע, נתן באָרנשטיין, ירחמיאל ליכטנבוים (ביאַלע).

ה״ה: בערנאַרד ליבערמאַן, שמואל קאַגאַן, אַלבערט ליבערמאַן (פּאַריז); יוסף וויסבראָט, אַלתר וויינבערג (א״י).

באַפולמעכטיקט איינצוקאַסירן די שפענדונגען אין מזומן (לויטן פּרייז 20 גר. אַ קילאָ ברויט) איז ה׳ יצחק בערגשטיין. מיר בעטן באַלד דערליידיקן אונזער באַפולמעכטיקטן ביים ערשטן באַזוך און נישט אָפּשלעפּן.

געלט־קאָרעספּאָנדענץ ווערט געבעטן צו שיקן לויטן אַדרעס:

Sp. Bank Udziałowy w Białej-Podl.
Pl. Wolności 24. P. K. O. № 61.646.
dla „Bajs-Lechem“.

דער קאָמיטעט.

פון ביאַלער לעבן

געקויפט דאָס הויז פאַרן מושב זקנים

היינטיקן מיטוואָך האָט די ביאַלער קהלה־פאַרוואַלטונג אָפּגעקויפט דורך אַ רעיענטאַלן אַקט דעם היפּאָטעק פון הויז אויף סאַדאָווע 23, אין וועלכן עס געפינט זיך דער „מושב זקנים“. דער היפּאָטעק איז געקויפט געוואָרן פאַר 2 טויזנט זל.

שוין די נאָענטסטע טעג וועט דאָס הויז איבערגיין צו דער קהלה אַלס איר אייגנטום. דעם קויף־אַקט האָבן אין נאָמען פון דער קהלה געחתמעט די ה״ה: פּרעזעס מ. קאַוועַ, אליעזר צעלניקער און חנינא קאַשעמאַכער.

אַכטונג, גלעכער און קאַראָסעריע־מאַכער!

גוט קוואַליפיצירטע קאַראָסעריע־אַרבעטער און בלעכער בלאָטניק־מאַכער, קאָנען באַקומען אַרבעט אין דער מלוכה׳שער אוטאָמאָבילן־פאַבריק. אינפאָרמאַציעס און אַרבעטס־באַשטעטיקונגען ערטיילט אין די אַמט־שעהן דער וויצע־בירגערמייסטער ה׳ י. אַבראַמאָוויטש.

געווונען 5000 זל.

פון דער 3־פּראָצענטיקער פּרעמירטער אינוועסטיציע־הלוואה האָט מאָנטאָג געוווּנען 5.000 זל. דער נומער 137.343, וועלכן עס האָט געהאַט דער ביאַלער פּאָליציי־פּשאָדאָווניק מ.

באַריכט פון הילפס־קאָמיטעט

פאַר די געליטענע פון דער פאַרפלייצונג אין גאַליציע

ס׳האָט איצט פאַרענדיקט די אַרבעטן און פאַרעפנטלעכט אַ גענויעם באַריכט דער „קאָמיטעט צו העלפן די געליטענע פון דער פאַרפלייצונג אין גאַליציע“ אין ביאַלע־פּאָדל.

דער קאָמיטעט איז באַשטאַנען פון אַ רייע מיטגלידער, ווי וויצע־פּרעזעס, ריכטער ה׳ וואַלעוווסקי, אַדוו. סקודראַ, הרב אוטשען, ה׳ מיוסקי א. א. פּאָרזיצער ה׳ סטאַראָסטע סטעפאַן מאָדלינסקי.

דעם באַריכט האָט אַדורכקאָנטראָלירט באַאַרבעט און פאַרעפנטלעכט די ספּעציעלע רעוויזיאָנס־קאָמיסיע אין באַשטאַנד: פּאָרזיצער — לייטער פון היגן שטאָטישן געריכט, ה׳ ריכטער אַדאָלף דעלעצקי, מיטגלידער: אַדוו: כריניעוויטש א. אַנד.

צוזאַמען האָט דער ביאַלער קאָמיטעט געזאַמלט: 1.480.981 קילאָ פּראָדוקטן אין ווערט פון 62.830 זל. געלט איז בס״ה געזאַמלט געוואָרן 29.002.45 זל. צוזאַמען אַלזאָ האָט דער קאָמיטעט געזאַמלט 91.832.45 זל.

דעם פאַרעפנטלעכטן באַריכט האָבן אונטערגעשריבן צוו. אַנד. די ה״ה: סטאַראָסטע מאָדלינסקי, ריכטער דעלעצקי, אַדוו. כריניעוויטש, סעקרעטאַר וונוק.

(ז. י.)

אַכטונג, הויז־אייגנטימער!

פון היינטיקער וואָך ווערט, אַדאַנק אונזער אינטערווענץ, אָפּגעשטעלט דאָס וואַשן די הייזער דורך די אַרבעטלאָזע. ס׳איז אָבער די פליכט צו האַלטן די הייזער אין דער בעסטער אָרדנונג און גוט באַלויכטן די טרעפּ. פאַר די טירן טאָרן נישט שטייען קיין שום קעסעלעך. די לעמפלעך פאַרן הויז מוזן זיין באַלויכטן. די שולדיקע אין נישט צופּאַסן זיך צו די דאָזיקע פאַרשריפטן וועלן פון איצט אָן שטרענג באַשטראָפט ווערן.

אַרבעטלאָזע־רעגיסטראַציע

מיר מאַכן אויפמערקזאַם אַלע אַרבעטלאָזע און ברויטלאָזע, וועלכע ווילן באַקומען באַשעפטיקונג ביי עפנטלעכע אַרבעטן, אַז זיי מוזן באַזיצן אַרבעטלאָזע־צייגנישן פון מלוכהשן אַרבעטס־פאַרמיטלונגס־אַמט אין שעדלעץ. צו דעם צוועק דאַרף מען אָנגעבן אַ ביטע אין מאַגיסטראַט מיט אַן אָפּשריפט (גענוג אַליין אָפּצושרייבן) פון מיליטערישן ביכל, דאָוווד אָסאָביסטי און אַ באַשטעטיקונג פון אַן אַרבעטסגעבער, אַז מען איז ביי אים געווען באַשעפטיקט פריער.

ידידי־בריוועלער

ידידי יקרי!

בזו הרגע האָב איך דערהאַלטן דיין תשובה וועגן נ.צ.אָ. ראש קצין המפקדה שעל יד נציבות השלטון בק״ק, גר צדק און וואָס טאָמאַס מאַן זאָגט וועגן קטורת. ליידער איז שוין צו שפּעט (דו ווייסט דאָך, אַז אין „ביאַלער וואָכנבלאַט“ גייט די פּאָסט אָפּ נאָר איינמאָל וועכנטלעך, פרייטאָג), דעריבער וועסטו מיין בריוועלע לייענען איה״ש איבעראַכטאָג פרייטאָג. **ידידך אורח.**

W dniu 8 września 1935 r. niech każdy obywatel spełni swój obowiązek względem Ojczyzny i złoży swój głos w urnie!

בעזה"ש

אויפרוף

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער החלטה אויף דער קאָנפערענץ פון די רבנים פון ביאַלער פּאָוויאַט, וועלכע איז פאָרגעקומען דאָנערשטאָג דעם 5-טן ד. ח. (יום ה' פ' תצא) אין לאָקאַל פון דער יידישער קהלה אין ביאַלע-פּאָדל. און אין הסכם מיטן אויפרוף פון דער אגודת הרבנים אין פּוילן, פאָדערן מיר אויף אַלע יידן פון ביאַלער פּאָוויאַט צו דערפילן זייער בירגערלעכן חוב לגבי דער מלוכה און גלייכצייטיק לגבי דעם יידישן כלל אין פּוילן און אַקטיוו אָנטייל צו נעמען אין די וואַלן צום סיים, וועלכע קומען פאַר זונטאָג דעם 8-טן סעפטעמבער 1935.

בעה"ח יום ה' פ' תצא, ז' אלול תרצ"ה, ביאַלע.

(–) משה אוטשען מו"צ מפ"ק
(–) פנחס מנחם פינקלשטיין אבד"ק בפישטשאַץ,
(–) אברהם דוב שוואַרצבערג אב"ד בטערעספּאָל,
(–) גרשון היינך קויפמאַן אב"ד ביאַנאָוו-פּאָדל.
(–) י. ב. גרינבערג אב"ד בלאָמאַז
(–) יעקב שיינקינד אב"ד בקאָנסטאַנטינאָוו.

Żydowskie Koło L. O. P. P. w Białej-Podl.

יידן, וויילער!

זונטאָג דעם 8-טן סעפטעמבער 1935, אין טאָג פון די סיים-וואַלן גייען מיר אַלע צו דער וואַל-אורנע.

יעדער ייד מוז דערפילן זיין בירגערלעכן חוב! געדענק, אַז אויב דו וועסט נישט שטימען, טאָ שטיצסטו דערמיט די פיינט פון דער מלוכה-אָרדנונג, די שונאים פון דיין בירגערלעכער פרייהייט!

יידישער קרייז פון „לאָפּפּ" אין ביאַלע.

צו די מיטגלידער און פריינט פון ל. אָ. פּ. פּ.!
צו אַלע יידישע וויילער אין ביאַלער וואַל-קרייז!

איר ווערט דערמיט געלאַדן אויף דער גרויסער

מאַסן-וואַל-פאַרזאַמלונג

געווידמעט די פאָרשטייענדע סיים-וואַלן, וועלכע וועט פאָרקומען שבת, 10 פרי אין גרויסן בית-המדרש. קומט מאַסנווייז!

דער יידישער „לאָפּפּ"-קאָמיטעט אין ביאַלע.

אויספאָרשונג קעגן קהלה

ווי מיר דערוויסן זיך, זאָל האָבן פאַרפירט געוואָרן אַן אויספאָרשונג קעגן דער היגער קהלה-לייטונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די 6000 זל., וועלכע די יורשים פון פאַרשטאָרבענעם מאַנדלבוים האָבן געגעבן פאַר דער קבורה.

פרטים אין קומענדיקן נומער.

אַ בריוו אין רעדאַקציע

ג. ה' רעדאַקטאָר!

אין נום. 34 פון „ביאַלער וואָכנבלאַט" איז געווען אַ נאָטיץ, אַז איך זאָל האָבן אויסגענוצט די בוי-קאָמיסיע פון מאַגיסטראַט, בכדי צו באַזייטיקן די לאָקאַטאָרן פון מיין הויז אויף גראַבאַנאָווער גאַס.

אמת איז טאַקע, אַז די בוי-קאָמיסיע האָט אָנערקענט, אַז ס'איז שוין נישט מעגלעך צו וווינען אין הויז ביים איצטיקן צושטאַנד. ווען די לאָקאַטאָרן וואָלטן געוואָלט געבן געלט אויף רעמאָנט, וואָלט נישט געקומען צום באַזייטיקן זיי. אַ פאַקט איז, אַז זיי האָבן אַלע יאָרן גאָרנישט געצאָלט. זיי ווילן קיין גראָשן אַפילו נישט געבן. ווען איך זאָל נישט געווען וועלן נעמען, וואָלט די בוי-קאָמיסיע גענומען און דער מאַגיסטראַט וואָלט זיי געמאַכט דעם רעמאָנט. נאָך אין מאַי האָב איך באַקומען די פאָדערונג צו מאַכן דעם רעמאָנט און פון דאַמאָלס האָבן אַ סך לאָקאַטאָרן אַליין זיך אַרויסגעצויגן, זעענדיק, אַז עס איז שוין געפערלעך צו וווינען.

מיט דרך ארץ

413 מרדכי ספּיוואַק.

פון געריכט-זאַל

אויסבעסערונג

פאַרגאַנגענע וואָך, שרייבנדיק וועגן פּראָצעס פון ה' מיגדאַל, האָט אונזער רעפּאָרטער אַריינגעפירט אונדז אין אַ טעות, פאַרלאָזנדיק זיך אויף זיין אינטואיציע און פאַלשע קלאַנגען אין שטאָט. ווי ט'האָט זיך [illegible] אַרויסגעוויזן, איז נאָך דאַן קיין [illegible] נישט געווען.

פאַרגאַנגענעם שבת האָט דאָס שטאָטישע געריכט אַרויסגעטראָגן דעם אורטייל אינם פּראָצעס, וועלכן די געוועזענע מאַגיסטראַט-באַאַמטין פרל' איטע טשאַרנע האָט פאַרפירט קעגן דער שטאָט-פאַרוואַלטונג. דאָס געריכט האָט איר צוגעפּסקנט אַלס אַנטשיידיקונג אַ סכום פון לערך 2000 זל.

אַלע סוחרים קאָנען

געמיטלעך און רויק דערליידיקן זייערע געשעפטן ביי אַ גוט גלעזל טיי אָדער שוואַרצע קאַווע אין פּאָפּולערן קאַפע-ראַי.

Dr. med. P. SKALSKI

CHOROBY KOBIECE, WEWNĘTRZNE I WENERYCZNE.

Grabanowska Nr. 24, telef. № 52.

Przyjmuje od 8 — 12 i 3 — 7 ppł.

אַכטונג! אַכטונג!

עס איז געעפנט געוואָרן אין ביאַלע-פּאָדל. פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6

אַ פּראַכטפולער קאַפע

מיט די מאָדערנסטע איינריכטונגען א. נ.

„CAFE RAJ"

יעדן שבת און זונטאָג – **דאַנסינגען** ביי דער באַגלייטונג פון די ה"ה גלאַנקלעדער – **דזשאַז-אָרקעסטער.**

קאַווע פון אַ ספּעציעלן אַפּאַראַט „עקסטראַ". וואָלאָסקע ליאָדעס. ביל אַמעריקאַנסקי.

יעדן אָוונט מוזיק. פיינע באַדינונג. איינטריט פריי.

אַכטונג! אַכטונג!

סוחרים פון ביאַלע און אומגעגנט

דערמיט מאַכן מיר באַקאַנט, אַז אונזער

פאַבריק פון טריקאָט-וועש

איז פאַרזען צום ווינטער-סעזאָן מיט אַ גרויסן אויסוואַל פון טריקאָט-וועש אויפן קילאָ, ווי אויך מיט אַלע אַנדערע טריקאָט-אַרטיקלען

צו קאָנקורענץ-פּרייזן. קומט איבערצייגט אייך!

„טריקאָ-ספּאָרט"

וואַרשע, נאַלעווקי 33

(אין הויף רעכטס)

Kino Dźwiękowe „TĘCZA"

פון דאָנערשטאָג דעם 5-טן ביז זונטאָג – די פריילעכע ווינער אָפּערעטע

דער באַל אין סאַוואָי

(BAL W SAVOY'u)

מיט גיטאַ אַלפּאַר אין הויפּט-ראָל. איבערן פּראָגראַם – קאָלירטער פילם.

פון מאָנטאָג **די קאַץ און די פידל** מיט ראַמאָן נאָוואַראָ.

Płyn od potu nóg „MICHAŁA"

niezawodnie usuwa pocenie się nóg, skutek po jednem użyciu

Tysiące podziękowań.

אונזערע האַרציקע ווונטשן דעם ה' **יעקב קאָרנבלום** צו דער בר-מצוה פון זיין זון **משה'לע.**

רעדאַקציע.

ברכנתינו למשפחות **קורנבלום** לחג ה„בר-מצוה" של בנם **משה**

והלואי שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים-טובים!

ההסתדרות הציונית בביאַלאַ.

אונזער פאַרוואַלטונגס-מיטגליד ה' **יעקב קאָרנבלום** און **פרוי** צו דער בר-מצוה פון זייער זון **משה,** ווינטשן מיר צו האָבן פון אים פיל נחת.

ראַט, פאַרוואַלטונג און פּערסאָנאַל פון דער פאָלקס-באַנק אין ביאַלע.

מזל-טוב! אנו מברכים לידידינו הנכבד **יעקב קורנבלום ואשתו** לשנחת הבר-מצוה של בנם היקר **משה'לע**

מאחלים יעקב אהרן ראָזנבוים ורעיתו

מזל-טוב דעם ה' **יעקב קאָרנבלום** צו דער בר-מצוה פון זיין זון **משה**

מתפללי „תרשיש".

מזל-טוב דער פאַמיליע **קאָרנבלום** צו דער בר-מצוה פון זיין זון **משה**

יוסף ראָזנבוים.

עפנטלעכע אויפפאָדערונג!

צו ה' משה סמאָלאַר, הי.

דערמיט פאָדערן מיר אייך אויף, אַז איר זאָלט זיך שטעלן צום געזעלשאַפטלעכן געריכט קעגן אייך, צו וועלכן מיר האָבן אייך אָנגעקלאָגט פאַר באַליידיקן דעם לייטער פון היגן ק. ק. ל.

די אויפפאָדערונג איז די לעצטע.

בשם הועדת הקרן קימת לישראל בביאַלאַ-פּאָדל.

י. א. ראָזנבוים.

אַלע געווינען

אין דער איינציק-גליקלעכער קאָלעקטור

J. S. UCZEŃ

Biała-Podl., Pl. Wolności 18.

P. K. O. 80.461. Skrz. poczt. 53.

שוין היינט דעם 6-טן הויבט זיך אָן די ציונג פון דער 4-טער קלאַס.

הויפּט-געווינס 1 מיליאָן זל.

איילט צום גליק!

באַקאַנטמאַכונג.

איך מאַך באַקאַנט ביאַלע און אומגעגנט אַז מיין **פאַבריק** פון

טריקאָטאַזש

בריסקער גאַס № 19

איז פאַרזען מיט אַ גרויסן אויסוואַל פון פאַרשידענע ווינטער-סחורות צו פאַבריק-פּרייזן. – ס'ווערן אויך געזוכט קוואַליפיצירטע ניטאָרינס און שפּאָלעווינס.

שמואל ליבערמאַן

הילפס-רינג

צו פאַרפעסטיקן און פאַרזיכערן די עקזיסטענץ פון „ביאַלער וואָכנבלאַט".

פרל' שרה קראַמאַרש ענטפערט 1 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: קילמאַן, הערצמאַן און י. האַכמאַן.

ה' נח ראָדזינעק ענטפערט 1 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: י. געלטמאַן, א. לעווי, ק. י. פינקלשטיין.

ה' מאיר מיטלבערג ענטפערט 1 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: פנחס גערשקאָפּ, נתן אובאָגי, מ. [illegible]אָנסקי.

פרל' איטע פלאַט ענטפערט 1 זל.

ה' בערל י. איידלשטיין ענטפערט 1 זל. און רופט אַרויס די ה"ה: אליה' פליאָסניוק, י. טאַנצמאַן (וואַרשע).

פר' פעני וויינבערג ענטפערט 2 זל.

ה' ח' מאַסטבוים (לאָזיש) ענטפערט 1 זל.

ה' תנחום [illegible]מאַכער ענטפערט 1 זל. און רופט אַרויס ה' הערצל סירקיס.

Redaktor i Wydawca: Chaim D. Miodek.

Druk „Express", Biała-Podl.